

Тетяна Оверчук,

бакалавриня кафедри зв'язків з громадськістю,
Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
e-mail: t.overchuk@ukma.edu.ua

Наталія Ніколаєнко,

наукова керівниця,
докторка політичних наук, професорка кафедри політології,
Національний університет «Кієво-Могилянська академія»

ЕВОЛЮЦІЯ ЛІБЕРАЛІЗМУ

Лібералізм — це філософія та система цінностей, яка ставить людину та її потреби на перше місце й наділяє її правом вибору, а також можливістю вільно керувати собою та власністю. **Сутність лібералізму** полягає в зреченні особистості від обмежень, які накладають релігія, держава, суспільство в ім'я свободи людського духу. Лібералізм часто визначають як **«ідеологію свободи»**, оскільки його ключовою метою є утвердження автономії та незалежності особистості.

Класичні засади лібералізму були сформульовані Бенжаменом Константом у 1819 році, який поклав нове розуміння принципу свободи як загального, і ґрунтувалися вони на принципах особистої незалежності людини від держави, негативної свободи та індиферентності до форм державного устрою.

До **основних ідей ліберальної доктрини** належать:

- Визнання життя людини абсолютною цінністю (гуманізм);
- Політичний плюралізм, демократія;
- Свобода слова та віросповідання;
- Політична рівність;
- Економічні свободи та мінімальна роль держави в справах бізнесу;

- Приватна власність;
- Рівність всіх перед законом та судом;
- Зниження ролі держави в житті громадян.

У розвитку лібералізму виділяють **два основні етапи**:

- класичний лібералізм (XVII–XIX ст.), який акцентував увагу на проблематиці політичних та економічних свобод індивіда;
- сучасний лібералізм (кінець XIX — початок XXI ст.), який адаптував класичні ідеї до нових соціально-економічних умов.

Перетворення класичного лібералізму в **сучасний** характеризувався за такими напрямками, як соціалізація, демократизація, етатизація, націоналізація та модернізація, що зумовили формування нових різновидів ліберальної ідеології.

Сучасний лібералізм представлений кількома течіями: **соціальним лібералізмом (соціал-лібералізмом)** та **неолібералізмом**, які є різновидами класичної ідеології, проте адаптовані до реалій індустріального та постіндустріального суспільства.

Соціальний лібералізм (кінець XIX ст.) наголошує на тому, що держава повинна використовувати важелі влади для встановлення соціальної рівності в суспільстві та забезпечувати однаковий доступ до базових благ (медицина, освіта і т. д.) та регульованої ринкової економіки.

Неолібералізм (1930–1990-ті рр.) відводить державі роль регулятора конкуренції, вільного ринку та наголошує на створенні безпечних умов праці, встановленні розміру мінімальної заробітної плати, а також забороні на експлуатації дитячої праці.

У процесі еволюції лібералізму відбувся перехід від індивідуалістичного до соціально орієнтованого розуміння свободи, який зумовив **поєднання** особистої незалежності з принципами соціальної рівності та відповідальності держави перед громадянами.

Отже, **еволюція лібералізму** від класичного до сучасного відображає перехід від індивідуальної свободи особистості та мінімальної ролі держави у житті суспільства до поєднання цих цінностей з ухилом на справедливість, соціальну рівність і стабільність народу.

Список використаних джерел

- Добросердов, А. Р. (2023). Розвиток ліберальних правових ідей у XIX–XX ст. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*, 2, 22–30. <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/download/14906/14809>.
- Куц, Г. М. (2010). Лібералізм класичний і сучасний: спільне та відмінне. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*, 5 (49), 121–123. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nz_49_53-1.pdf.
- Лібералізм. (2025, вересень 30). *Termin.in.ua*. <https://termin.in.ua/liberalizm/#lwptoc>.